

PROTIÚDER TANKOVOU DIVIZÍ KE ZNIČENÍ NEPŘÍTELE V PÁSMU PŘIKRYTÍ

(Pokračování z VM čís. 3/1978)

V této části článku se budu zabývat prací velitele a štábu divize při právě protiúderu.

Tanková divize tvoří v rámci vševojskové armády jádro protiúderného uskupení. V bojové činnosti s použitím jen klasických zbraní bude hlavní tíha úkolů při ničení úderného uskupení nepřítele spočívat především na vševojskových svazcích.

Místo a úloha tankové divize druhého sledu vševojskové armády vyplývá především ze zámyslu velitele armády pro protiúder a z určených bojových úkolů divize. Je též ovlivněna vývojem situace svazků prvního sledu, bojovými možnostmi ostatních prvků protiúderného uskupení a možnostmi zesílení tankové divize zejména dělostřelectvem. Tankovou divizi zasazujeme zpravidla v prvním sledu protiúderného uskupení a na směr hlavního úderu.

Jejím bojovým úkolem bude, v součinnosti se sousedy a silami svazků v dotyku, zničit hlavní síly nepřátelského uskupení, které se vklínílo do obrany a za příznivých podmínek přejít na daném směru do útoku, ovládnout důležité přechody na státní hranici, přenést bojovou činnost na území nepřítele a tím vytvořit podmínky k postupnému přechodu hlavních sil armády (frontu) do útoku. Úkol za protiúderu bude tanková divize plnit formou střetného boje nebo útokem z chodu.

Bojový úkol divizi k protiúderu stanoví velitel armády po zhodnocení konkrétní situace. Bude-li divize zasazována na směr, kde nepřítel dosud útočí, můžeme ji určit úkol jako pro střetný boj (bližší úkol a směr dalšího útoku). Jestliže je zřejmé, že na směr zasazení divize nepřítel přejde do obrany, pak budeme divizi formulovat bojový úkol podle ustanovení čl. 374 Vševojsk-1-1 (tj. bližší úkol, následující úkol a úkol dne). Šířka útočného pásma zasazené tankové divize bude zpravidla užší, abychom dosáhli vyšších hustot tanků a dělostřelectva.

Při použití jen klasických prostředků ničení může být toto pásmo široké 10–15 km. Tím při zasazení tří tankových pluků do prvního sledu můžeme dosáhnout hustoty 18–27 (v průměru cca 25) tanků na 1 km fronty.

K dělostřeleckému zabezpečení tankové divize máme podle zkušeností Sovětské armády z Velké vlastenecké války dosáhnout pro palebnou přípravu

hustoty zhruba 30—40 dělostřeleckých hlavních a raketometů na 1 km fronty. Toto množství dělostřelectva soustředíme, jestliže kromě organického dělostřelectva divize použijeme většinu dělostřelectva ADS (3—4 oddíly), velitel armády posílí divizi 2—3 oddíly a divize si přibere dělostřelectvo alespoň dvou divizí v dotyku s nepřítelem.

Základní formou manévru budou roztínavé i sbíhavé údery, vedené současně z několika směrů do boků a týlu úderného uskupení nepřítele, tj. na nejslabší místa v jeho sestavě. Jejich cílem bude rozdělit nepřátelské uskupení na části, obklíčit je a současně je ničit. Toto můžeme realizovat zpravidla tehdy, má-li armáda v druhém sledu alespoň dva svazky, nebo zasadí-li sousední armády své druhé sleďy na sbíhavých směrech. Tanková divize bude nejčastěji zasazovat úder na jednom, hlavním směru. V některých případech může vést v součinnosti se sousedem i úder na druhém směru.

Velitel a štáb divize se bude připravovat k plnění bojového úkolu v různých podmínkách situace. Bude-li zahájení nepřátelské agrese předcházet období zostřování napětí, zaujme druhosledová divize zpravidla včas určený prostor rozmístění ve výchozím prostoru armády pro útok. Na základě zámyslu velitele armády pro odrazení nepřátelské agrese může velitel a štáb divize již v tomto prostoru (nebo ještě dříve, např. v prostoru soustředění po bojovém poplachu) připravovat a plánovat jeden z možných bojových úkolů divize — účast v armádním protiúderu.

Hlavním obsahem práce velitele a štábu divize při plnění tohoto úkolu zpravidla bude včasné přijetí a rozpracování rozhodnutí pro přesun a zasažení divize do protiúderu a včasné doručení bojových úkolů podřízeným. Hlavní funkcí velitelství a štábu divize se pak mohou zúčastnit rekognoskace a organizace součinnosti u velitele armády.

Na armádním stupni může rekognoskace a organizace součinnosti probíhat v terénu jen v případě, že vojska jsou ve výchozím položení a nepřítel nezahájil argeši. Za těchto podmínek může velitel divize uskutečnit rekognoskaci a organizaci součinnosti rovněž v terénu. Výjimečně může rekognoskace probíhat i před přijetím rozhodnutí velitele divize. Souběžně s tím štáb divize pokračuje v organizaci a plánování účasti tankové divize na armádním protiúderu a v jeho všestranném zabezpečení. Důležitým úkolem velitele a štábu je kontrola a pomoc při přípravě podřízených velitelů, štábů a vojsk.

Možnost uskutečnění těchto opatření v plném rozsahu bude dána především konkrétní situací a časovými podmínkami. Nejdůležitějším úkolem je ale včasné přijetí plně zdůvodněného a reálného rozhodnutí velitelem divize. Velitel musí počítat s několika možnými variantami činnosti nepřítele i způsoby činnosti protiúderného uskupení. Předpokladem k tomu je důsledné a všestranné ujasnění úkolu a zhodnocení situace, zejména správné ocenění možnosti nepřítele a předvídání vývoje situace.

Obsah rozhodnutí velitele divize k protiúderu bude vycházet z ustanovení Polního řádu, Vševojsk-1-1, čl. 53. Velitel divize podle toho stanoví **zámysl boje**, tj. jakého nepřítele a v jakém pořadí zničit, na kterém směru vést hlavní, popř. další úder, které objekty nepřítele (včetně prostředků radioelektronické války) a jakým způsobem bude ničit letectvo a dělostřelectvo, na které objekty plánovat použití jaderných zbraní, jak uspořádat bojovou sestavu divize k protiúderu a jaký zvolit manévr. Dále určí **bojové úkoly útvarům divize**, tj. plukům prvního sledu (popř. pluku určenému jako předsunutý odřad divize), vševojskové záloze divize a útvarům (zálohám) druhů vojsk a spe-

ciálních vojsk. Stanoví též konkrétně způsob součinnosti vojsk a organizaci velení.

Zkušenosti ze cvičení svědčí o tom, že značnou pozornost je třeba věnovat správné, jasné a stručné formulaci zámyslu, který je jádrem, podstatou celého rozhodnutí. Zámysl velitele musí zejména vyjadřovat jasně a jednoznačně myšlenku, jakým způsobem použije sil a prostředků ke splnění daného bojového úkolu.

K tomu, aby velitel dospěl k zámyslu nejefektivnějšího použití sil a prostředků a jejich manévru je třeba, aby dodržoval optimální metodu tvorby rozhodnutí a aby správně pochopil zámysl velitele armády, zvláště úlohu a místo divize v protiúderném uskupení. Navíc je třeba, aby si časově a prostorově a z hlediska součinnosti se sousedy ujasnil daný bojový úkol, zhodnotil všestranně situaci a vyvodil z toho patřičné závěry. Když si upasnil zámysl nastávající činnosti, vydá správně i odpovídající bojové úkoly všem podřízeným útvarům a snadno určí i způsob součinnosti vojsk a organizaci velení.

Bojové úkoly velitelům podřízených útvarů může v daných podmínkách vydat velitel divize na svém velitelském stanovišti osobně. To však nebude možné za situace nenadálého napadení, kdy podřízení budou řešit jiné úkoly (např. dokončit mobilizování, bojové stmelení, řídit přesun do určených prostorů atd.).

V každém případě, v zájmu souběžného plánování protiúderu, bude třeba, aby štáb divize doručil podřízeným včas předběžná bojová nařízení a vždy prověřil jejich převzetí a pochopení. Dosud se totiž ve štábech plně nevžil požadavek čl. 58 Vševojsk-1-1 „Velitelé a štáby podřízených a spolupůsobících útvarů (jednotek) **jsou za každé situace povinni včas hlásit nadřízenému veliteli** obdržení bojového rozkazu (nařízení), svoje rozhodnutí, výsledky použití ZHN a splnění stanoveného úkolu, nejdůležitější zprávy o nepříteli i zprávy o náhlých změnách situace.“

Rekognoskace a zejména organizace součinnosti tvoří důležitou součást přípravy protiúderu a je důležitou podmínkou dosažení jeho úspěchu. Bude-li při přípravě protiúderu dostatek času, zúčastní se rekognoskace velitelé všech stupňů. Hlavní pozornost při přípravě boje v terénu zaměříme na velitele praporů, rot a čet. Tito velitelé musí řešit situace přesně, konkrétně a do podrobností.

Rekognoskaci a organizaci součinnosti v terénu vede velitel divize zpravidla po přijetí rozhodnutí na mapě. Jejím cílem bude upřesnit rozhodnutí, vydat bojové úkoly podřízeným a sladit činnost uvnitř prvků bojové sestavy divize, se sousedy, s útvary a svazky, které působí na směr protiúderu divize, s podpůrnými prostředky a s letectvem.

Podle pokynů velitele zpracuje štáb plán práce velitele divize při rekognoskaci a organizaci součinnosti v terénu. Těchto se zúčastní v terénu kromě určených funkcionářů velitelství a štábu divize velitele podřízených a přidělených útvarů (jednotek), představitelů hlavních podpůrných prostředků (ADS, APTZ) a představitel střediska bojového velení letectva.

Jestliže nepřítel nezahájil ještě útok, pak může velitel divize při rekognoskaci v terénu upřesnit bojový úkol divize a svůj zámysl k jeho splnění (ukáže např. možné čáry, prostory, kam může vyjít nepřítel, čáru zasazení divize, směr útoku divize, sousedů a rozhraní s nimi, bližší úkol a způsoby manévru útvarů). Dále upřesnit bojové úkoly vševojskovým útvarům prvního

sledu, předsunutému odřadu divize a vševojskové záloze (čáry rozčlenění — rozvinutí, čáry zteče, směry útoku, objekty, kterých se mají zmocnit, čáry bližšího, popř. následujícího úkolu, rozhraní mezi nimi a se sousedy, u vševojskové zálohy určí vyčkávací prostor, osy (směr) postupu, čáru zasazení a bojový úkol — podle viditelnosti). Podle návrhů odborných náčelníků upřesní prostory bojového rozmístění, palebná postavení a bojové úkoly raketovému útvaru, dělostřelectvu a PLD. Nakonec upřesní sílu, složení, vyčkávací prostory, osy přesunu a úkoly zálohám divize a prostory míst velení divize a útvarů.

Velitel divize může pokud tak neučinil již dříve, při rekognoskaci vyslechnout a schválit rozhodnutí (ideu) velitelů vševojskových útvarů.

Organizaci součinnosti v terénu je vhodné zaměřit k vyřešení dvou komplexních součinnostních úkolů (období):

- způsoby všestranného zabezpečení dokončení přesunu divize a jejího rozvinutí do bojové sestavy k protiúderu,

- zasazení hlavních sil divize do protiúderu a sladění bojové činnosti v jeho průběhu, do splnění bližšího úkolu divize podle viditelnosti.

Součinnost v ostatních fázích bojové činnosti divize [vyvedení a přesun divize po čáru rozvinutí do praporních proudů a způsob součinnosti po splnění bližšího úkolu] je vhodné v závislosti na časových podmínkách řešit na mapách a plastických plánech a stolech.

Při organizaci součinnosti k **prvnímu období** bude vhodné na základě předpokládaného zámyslu a možných variant činností nepřítele řešit tyto dílčí problémy:

- určit čáry a prostory, které musí útvary svazků prvního sledu, proti-tankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací udržet a do kdy,

- sladit součinnost PO divize (PO pluků prvního sledu) s útvary svazků, které působí na směru zasazení divize,

- časově a prostorově sladit rozvinování prvosledových útvarů divize, jejího dělostřelectva a prostředků PVO s činností a úkoly prvosledových svazků a podpůrných (armádních) prostředků k zabezpečení rozvinutí bojové sestavy divize k protiúderu. Zvláště důležité je vyřešit systém PVO divize při přesunu a rozvinování do protiúderu, protože úspěch divize by mohl nepřítel vážně ohrozit nebo i zmařit hromadným použitím taktického letectva a bitevních vrtulníků.

V **druhém období** je vhodné sladit součinnost organického, přiděleného a podpůrného dělostřelectva a letectva k zabezpečení dokončení rozvinutí a ve prospěch zasazení prvosledových útvarů divize. Tzn. vyřešit podrobně způsob palebné přípravy (palebného přepadu) a její časovou a prostorovou návaznost na činnost útvarů zasazované divize s útvary v dotyku, s ženijními silami a prostředky při ražení průchodů, atd.

Pro vyrazení divize k protiúderu a k zabezpečení jeho úspěchu bude třeba vytyčit průchody, uvolnit osy a určit průvojlce v průchodech útvarů v dotyku s nepřitelem.

Důležitá je i součinnost se svazky a útvary v dotyku. Proto je nutné řešit způsob jejich připojení se k protiúderu, jejich úkoly, místa velení, údaje pro spojení s nimi a zabezpečení odkrytých boků.

Velitelé vševojskových útvarů musí znát způsob palebné podpory dělostřelectvem a letectvem, způsob manévru, směry útoků útvarů divize a sousedů při obkličování a ničení ohnisek odporu a částí nepřátelského uskupení,

rozhraní a čáry setkání útvarů, které působí na sbíhavých směrech. Je nutné též určit způsob přemísťování druhého sledu, vševojskové zálohy a ostatních prvků bojové sestavy při plnění bližšího úkolu.

V každém období součinnosti je třeba vyřešit otázky radioelektronického boje, ničení diverzně průzkumných skupin nepřítele, velení, součinnostního spojení, výměnu dopravních údajů styčných důstojníků a určit příslušné signály.

Velitel a štáb divize však nebude vždy moci vyřešit uvedené otázky a dokonce v několika variantách ještě do zahájení nepřátelského útoku. Jestliže nepřítel zahájil útok nenadále, bude pracovat ve složitých časových podmínkách. Pak musí pracovat pružně a operativně. Rozhodovat se bude zpravidla na velitelském stanovišti většinou v prostoru výchozího položení podle mapy. K upřesnění úkolů a organizaci součinnosti v terénu pak bude mít málo času, zpravidla těsně (řádově několik desítek minut) před zahájením protiúderu.

Důležitým předpokladem včasného zasazení divize do protiúderu a podmínkou jeho úspěchů je optimální uspořádání pochodové sestavy tankové divize, její organizovaný přesun na čáru zasazení, pevné velení divizi za přesunu i během protiúderu a v neposlední řadě i stranickopolitická práce. Zde uvedu stručně jen některé zvláštnosti.

Pochodová sestava tankové divize pro přesun na čáru zasazení musí odpovídat zámyslu velitele divize k vedení bojové činnosti za protiúderu. Musí umožňovat rychlý, skrytý a z hlediska PVO a OPZHN bezpečný přesun, rychlé rozvinutí do bojové sestavy při střetnutí se s nepřítelem i na neplánovaných čarách a splnit požadavek zasazení mohutného počátečního úderu nepříteli.

Tanková divize druhého sledu armády se bude přesunovat na čáru zasazení k protiúderu zpravidla z prostoru rozmístění v hloubce výchozího prostoru armády pro útok. Pochodovou sestavu bude ovlivňovat situace nepřítele a vlastních vojsk v dotyku na směru připravovaného protiúderu a její pravděpodobný vývoj. V úvahu bude třeba brát i situaci vzdušného nepřítele, požadavky OPZHN, možnosti začlenění posilových prostředků a požadavek včasného předsunutí organického dělostřelectva do palebných postavení před čarou zasazení. Na pochodovou sestavu má též vliv počet os pro přesun.

K uplatnění zásady vedení mohutného počátečního úderu nepříteli většinou sil divize je vhodné zasadit zpravidla tři pluky v prvním sledu. Z toho plyne, že v konečné fázi přesunu bude třeba určit pro přesun divize na čáru zasazení tři osy (nejméně po jedné pro každý prvosledový pluk).

Na základě těchto zásad a podmínek můžeme organizovat pochodovou sestavu divize takto:

V první řadě vyslat s dostatečným předstihem průzkumné skupiny pluků prvního sledu a divize. Za nimi přesunout předsunuté odřady (vyčleněné zpravidla od pluků prvního sledu). Půjde-li o přesun divize na čáru zasazení z větší hloubky, za rychle se měnící a dynamické situace v pásmu překrytí, můžeme vyslat silný divizní předsunutý odřad. V sestavě předsunutého odřadu se přesunují plukovní a divizní OZP a posilové dělostřelectvo pluků prvního sledu. Vysílá-li si divize PO, pak jeho posilové dělostřelectvo se přesunuje v sestavě PO tak, aby bylo schopno podporovat rozvinutí a boj PO. Na zádi PO se přesunuje PVS (ZVS) divize. Za předsunutými odřady, v mezeře před čely hlavních sil divize, se začleňuje zpravidla organické a posilové dělostřelectvo, které vytváří DDS. Za vhodné situace je účelné přesunout organické dělostřelectvo divize do palebných postavení s předstihem 3—5 hodin, které potřebuje k rozvinutí a organizaci centralizované palby. Posilové

dělostřelectvo od armády může divize převzít na čáře zasazení nebo za přesunu.

Hlavní síly divize, v sestavě 2—3 tankových pluků (popř. motostřelecký pluk) se přesunují po určených osách. Na čelo jednoho z pluků hlavních sil začleníme VS divize. Do sestavy hlavních sil začleníme také raketový útvar divize, divizní protiletadlový pluk a zálohy speciálních vojsk (CHZ, ŽZ).

Dalšími prvky pochodové sestavy divize je vševojsková záloha [výjimečně druhý sled], první a druhý sled týlu v obvyklém složení. Začlenění těchto prvků pochodové sestavy na osy se řídí požadavky zásad OPŽH a nutností neprodlužovat zbytečně délky proudů útvarů.

Kromě hlavních prvků pochodové sestavy bude třeba organizovat plukovní a divizní technické uzavírací hlídky (TUH) a technické uzávěry. Přítomnost předsunutých odřadů v pochodové sestavě divize nezbavuje velitele a štáby pluků a divize povinnosti organizovat v nezbytné síle i pochodové — čelní i boční a přímé zajištění a spolehlivou pořádkovou službu a regulaci za přesunu.

Velení tankové divizi za přesunu na čáru zasazení můžeme organizovat z VS (v prostoru rozmístění, popř. soustředění) do čáry výchozích míst, dále z VS v prostoru čáry zasazení od čáry výchozích míst do čáry rozčlenění do praporek proudů a z PVS (ZVS) v prostoru čáry zasazení od čáry rozčlenění do praporek proudů do zasazení do boje.

Z VS divize v prostoru rozmístění bude náčelník štábu řídit vyvádění divize na osy přesunu. V této fázi musíme zabezpečit spojení s nadřízeným štábem (linkovými nebo radioreléovými pojiťky).

Se štábem divize na přesunu a s podřízenými útvary máme spojení ve VKV rádiové síti pořádkové a regulační služby. S vyčleněnou skupinou na VS štábu divize v prostoru čáry zasazení, které řídí přesun od čáry výchozích míst do čáry rozčlenění do praporek proudů, organizujeme spojení linkovými nebo radioreléovými pojiťky přímo nebo přes štáb nadřízeného a dále v rádiové síti VKV pořádkové a regulační služby. S výchozími místy na osách a s kontrolními stanovišti obsazenými funkcionáři štábu divize zřizujeme linkové nebo VKV spojení.

Štáb divize (VS), kromě funkcionářů určených k velení při vyvádění divize na osy, se začleňuje podle konkrétní situace do proudu, zpravidla na čelo hlavních sil.

Pro organizaci velení a spojení v prostoru čáry zasazení včas vyšleme vyčleněnou skupinu důstojníků štábu na nové VS, odkud řídí přesun divize od čáry výchozích míst do čáry rozčlenění do praporek proudů. Tuto skupinu můžeme vyslat současně s rekognoskační skupinou pro zaujetí nového VS.

Na tomto stanovišti ještě před zahájením přesunu plně rozvineme velení a spojení pro řízení přesunu. V dalším pak slouží jako VS divize v prostoru čáry zasazení do protitúderu.

Odsud zabezpečíme spojení s nadřízeným štábem (rádiové a radioreléové), mezi místy velení štábu divize (rádiové a radioreléové), s podřízenými útvary za přesunu i v prostoru čáry zasazení (rádiem), s VS divize ve vyčkávacím prostoru a s kontrolními stanovišti v průběhu přesunu v rádiové VKV síti pořádkové a regulační služby, popř. využitím linkových a radioreléových spojů.

Pro organizaci velení a spojení divize v prostoru čáry zasazení zaujímá

vyčleněná skupina v určeném prostoru PVS (ZVS). Skupina se přesune podle situace samostatně nebo v sestavě PO divize. Má za úkol převzít řízení přesunů a zasazení pluků do protiúderu od čáry rozčlenění a do praporních proudů.

Během přesunu do tohoto prostoru o průběhu přesunu informuje PVS (ZVS) vyčleněná skupina na VS divize. Dále zprávy si získá odposlechem z rádiových sítí VKV pořádkové a regulační služby.

Z VS i PVS (ZVS) divize na čáře zasazení musí mít spolehlivé spojení se štáby svazků (útvárů) v dotyku. Přitom bude plně využívat organizovaných velitelských rádiových sítí. Kromě toho k plukům prvního sledu na čáře zasazení mělo by PVS (ZVS) divize vždy mít radioreléové a linkové spojení.

Tento způsob velení za přesunu a při zasazení tankové divize vyžaduje zabezpečit kvalitní spojení mezi uvedenými místy velení divize. K tomu využije zejména rádiového spojení. Současná spojovací technika, zejména R3AT a R4AT, umožňuje řídit přesun tankové divize na čáru zasazení vyčleněnou skupinou důstojníků, umístěnou na VS (ZVS) v prostoru čáry zasazení až do vzdálenosti 80—100 km. Proto není třeba vytvářet další skupiny pro řízení přesunu jako je tomu při přesunech na větší vzdálenosti.

Úspěch protiúderu závisí též na tom, jak kvalitně organizují politickou práci velitelé, příslušníci štábů, stranickopolitické a mládežnické orgány a organizace. Kromě všeobecně platných zásad, cílů a úkolů má politická práce v řešených podmínkách některé zvláštnosti, které ovlivňují její cíle, obsah a metody. Za prvé vycházíme z toho, že protiúder ke zničení nepřítele v pásmu příkrytí bude probíhat na vlastním, dočasně nepřitelem obsazeném území a cílem bojové činnosti bude jeho osvobození a přenesení boje na území nepřítele. To by měl být hlavní motiv politické práce k upevnění morálního stavu vojsk, za příkladné splnění bojových úkolů. K tomu přistupuje také internacionální aspekt plnění bojového úkolu, kde naše úspěchy či neúspěchy budou ovlivňovat činnost spojeneckých vojsk na ostatních frontách.

Třetí zvláštností, která ovlivní politickou práci, je i možnost využití všech morálních a materiálních zdrojů, které poskytuje vlastní teritorium, stranické a státní orgány k posílení morálního ducha vojsk a též k naladění potřebných vztahů vzájemné pomoci a spolupráce.

Protiúder tankových divízi druhého sledu armády ke zničení nepřítele v pásmu příkrytí bude zpravidla probíhat za situace, kdy se svazkům prvního sledu nepodařilo přejít do útoku. Úkoly protiúderu bude tanková divize plnit zpravidla v součinnosti se silami některé z divízi prvního sledu a s dalšími svazky druhého sledu armády a vševojskové zálohy frontu. Podle množství sil a prostředků, které budeme mít na daném směru, můžeme stanovit i cíle protiúderu. Může to být např. zničení nepřátelského uskupení, které se vklínílo do obrany a vytvoření podmínek pro přechod armády do útoku.

Úspěch protiúderu bude záviset na jeho rychlém a překvapivém vedení a na jeho všestranném zabezpečení. Mimořádnou pozornost bude třeba věnovat otázkám průzkumu, palebnému zabezpečení, PVO a radioelektronickému boji.

Velitel a štáb tankové divize budou připravovat zasazení divize zpravidla ve složitých podmínkách situace a pod tlakem času. Důležitou roli přitom musí sehrát promyšlená metoda práce, souběžné plánování, osobní styk s podřízenými, spojený s kontrolou a pomocí při přípravě a plnění uložených úkolů.